

Minder problemen

Vrijloopstalkoeien worden ouder

Koeien in een vrijloopstal hebben minder klauwproblemen en hebben minder antibiotica nodig. En, het grootste voordeel, ze worden ouder.

Tekst en foto's: Gerjjan Zevenbergen

De vrijloopstal wordt al sinds de introductie in Nederland veel lof toegeedicht. Zo zouden de koeien die in de stal rondlopen minder stress hebben dan dieren die in een gangbare ligboxenstal zijn gehuisvest. Daardoor zouden ze ook meer melk geven. Doordat de stallen licht zijn en dieren er alle ruimte hebben om te staan en te liggen, zouden ze ook minder last van klauwproblemen hebben. En ze zouden minder snel ziek zijn, waardoor ze ouder worden. Tot slot zou het celgetal dalen, waardoor de inzet van antibiotica daalt.

Hoewel de ervaringen van veehouders die de afgelopen vijf jaar een vrijloopstal bouwden bijna zonder uitzondering positief zijn, zijn er weinig Nederlandse onderzoeksresultaten voorhanden. Niet in de laatste plaats doordat na het monitoren van de XTAS-bacterie vooral de nadruk ligt op de stikstofhuishouding in de stal. Immers, tot 2017 gedooft de overheid de bouw van een vrijloopstal. Daarna mag je de stal alleen nog neerzetten als overduidelijk is dat de ammoniakemissie uit de vrijloopstal aan de gestelde eisen voldoet. Toch wilden de melkveehouders van het netwerk Vrijloopstal 2.0 graag meer weten. Daarom voerden ze twee jaar geleden zelf al een onderzoek uit naar de gezondheid van hun dieren. En dat herhaalden ze dit jaar nog eens. HAS Den Bosch-studente Anne van Eldik zette alle cijfers op een rij. Ze kreeg de medewerking van vijftien melkveehouders uit het netwerk, haalde de gegevens die CRV verstrekte op en combineerde die met gegevens uit Medirund, Uniform of Z-net. Voor betrouwbare resultaten geeft een groter aantal melkveehouders natuurlijk een betrouwbaarder beeld. Maar

de cijfers geven in elk geval een indruk en lijken de ervaringen van de melkveehouders met een vrijloopstal te staven. Maar niet altijd.

Minder klauwproblemen

De koeien van de veehouders met een vrijloopstal hebben beduidend minder last van klauwproblemen. Op drie bedrijven die een Digiklauw-score bijhouden, steeg de score in het eerste jaar waarin de koeien in de vrijloopstal liepen al tot 90. Een jaar later lag het op 100. En dat terwijl het landelijke gemiddelde op 50 ligt. Overigens, de klauw-score van deze drie bedrijven lag voor de ingebruikname van de vrijloopstal maar net boven het landelijke gemiddelde. Drie jaar daarvoor zelf eronder. Problemen als het besmettelijke Mortellaro en stinkpoot maar ook wittelijndefect, Tyloom, zoolzweer en zoolbloedingen kwamen toen nog regelmatig voor.

Hetzelfde beeld is te zien bij veehouders die geen Digiklauw-score bijhouden. Op 82 procent van de bedrijven komt helemaal geen Mortellaro meer voor en op 75 procent van de bedrijven is stinkpoot uitgebannen. Bekapten de melkveehouders hun koeien in de ligboxenstal gemiddeld genomen nog iets vaker dan twee keer per jaar, nu is dat teruggelopen tot 1,1 keer per jaar. "Maar die oude stallen waren dan ook echt oud. De huidige ligboxenstallen zijn al een stuk beter dan de stallen waaruit deze koeien kwamen", zegt Bram den Hollander, als adviseur in dienst van IDV-advies en begeleider van de netwerkgroep. Uiteindelijk zorgt de verbetering van de klauwgezondheid ook voor een lager vervangingspercentage. Lag dat gemiddelde vervangingspercentage van de melkvee-

bedrijven in de periode voor de vrijloopstal rond 30 procent, in de nieuwe stal daalde dat tot 15,3 procent. En daarmee ligt het vervangingspercentage van de melkveehouders met een vrijloopstal zo'n 20 procent lager dan het landelijk gemiddelde.

Dat is gunstig. Heb je een vrijloopstal, dan hoef je immers minder jongvee aan te houden. Dat scheelt niet alleen geld, het

Wat levert het op?

De gezondheidsvoordelen van een vrijloopstal kun je uitdrukken in geld. En dat is precies wat studente Anne van Eldik deed. Alles bij elkaar genomen – minder voetbaden en minder vaak de klauwbekapper op het erf – leiden tot voor minder klauwproblemen en daardoor tot een daling van de kostprijs met 8 cent per 100 kg melk. Niet echt veel. Het tankcelgetal zou 44 cent kostprijdsdaling per 100 kg melk opleveren. De grote klapper ligt echte bij het vervangingspercentage.

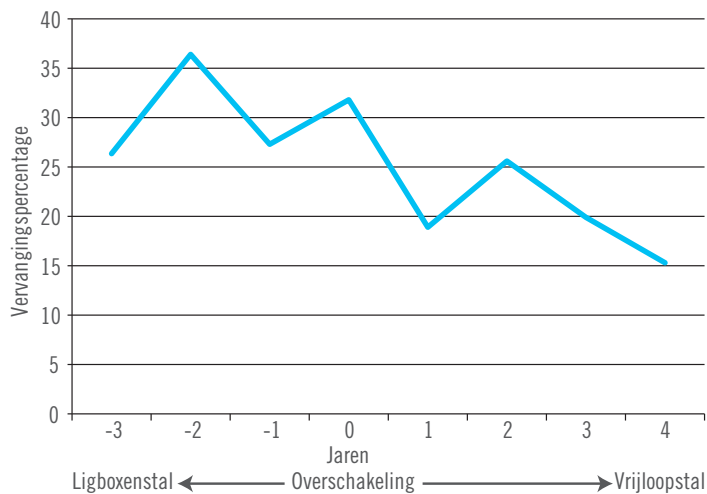
Doordat dit flink daalt, bespaart een melkveehouder met een vrijloopstal 2,07 euro per 100 kg melk. En dat is flink. Maar er staan ook extra kosten tegenover. Afgezien van de huisvestingskosten is een melkveehouder met een vrijloopstal ook extra geld kwijt aan het strooisel. Bij stro zijn die meerkosten het laagst en liggen rond 90 cent. Houtsnippers kosten de gebruikers ongeveer 1,30 euro per 100 kg melk meer dan zaagsel in de boxen. Uiteindelijk betekent dit dat vrijloopstalboeren een voordeel hebben van 1,29 euro bij houtsnippers tot 1,69 euro per 100 liter melk bij stro. Maar nogmaals, dat is zonder de huisvestingskosten.

Na de overschakeling van een ligboxenstal naar een vrijloopstal treden minder klauwproblemen op.

‘Er hoeven minder koeien vervangen te worden’

Het vervangingspercentage op de bedrijven met een vrijloopstal daalt. Momenteel zelfs tot 15 procent. Dat zou betekenen dat koeien 9 jaar oud worden.

betekent ook dat je meer koeien kunt houden binnen de bestaande regelgeving. Toch is Den Hollander terughoudend. Of liever, dat zijn de melkveehouders uit het netwerk. “De meesten werken pas één tot vier jaar met de vrijloopstal. Zij praten liever over een vervangingspercentage tussen 10 en 20 procent. Want hoewel het vervangingspercentage flink daalt, moeten ze uiteindelijk toch koeien afvoeren.” Bij een vervangingspercentage van 15 procent worden de koeien 9 jaar oud. Bij die leeftijd, zo is de verwachting, gaan andere kwalen zwaarder wegen dan de klauwgezondheid. Denk aan de uiergezondheid of vruchtbaarheid. Voor de vrijloopstal lag de leeftijd van de koeien gemiddeld op 4 jaar en 5 maanden. Na vier jaar in de vrijloopstal is dat gestegen tot 5 jaar en 6 maanden. Dat is 10 maanden ouder dan het landelijk gemiddelde.

Grote verschillen in celgetal

En dan het celgetal. Volgens de cijfers daalde ook dat van 200.000 naar 150.000 op de bedrijven met een vrijloopstal. Maar ook nu is Den Hollander voorzichtig. “Er zijn grote verschillen tussen de bedrijven. Er zijn grote dalingen in celgetal te zien, maar ook niet

zo sterke. Daarom zeg ik liever dat het celgetal niet hoeft op te lopen in een vrijloopstal.” Deze conclusie trok WUR-onderzoeker Wijbrand Ouweltjes in 2013 ook al.

Signaleringsniveau

Uiteindelijk heeft dat ook effect op het antibioticagebruik. De deelnemende melkveeouders zaten hoog in het verbruik voor ze hun koeien naar de vrijloopstal verhuisden. Maar na de ingebruikname van die stal daalde het antibioticagebruik snel. Van gemiddeld 4 naar 1,42 dierdagdoseringen. En dat ligt ver onder het signaleringsniveau van 3. Een daling van 64,5 procent in vier jaar tijd, dus. Hoe dat komt? De meeste veehouders gebruiken nu Orbeseal bij het droogzetten van de koeien. Orbeseal bevat geen antibiotica. Overigens, het landelijke gemiddelde daalde ook in de afgelopen jaren. In 2012 was het nog 2,9 en in 2014 2,3. Maar ook daar zitten de vrijloopboeren onder.

Den Hollander: “De vrijloopstal is niet de stal waarin je een hoger antibioticumverbruik zult halen. Het daalt vanwege van alles en nog wat. Mastitis komt minder voor, er zijn minder klauwproblemen.”

De melkgift

Allemaal prachtige resultaten. Maar hoe zit het eigenlijk met de verwachte verhoogde melkgift? Die is er niet, zo blijkt uit de rapportage van Van Eldik. De melkproductie voor de ingebruikname van de vrijloopstal ligt bij de melkveeouders op hetzelfde niveau als erna.

Ook de tussenkalftijd blijft gelijk. Dat is opmerkelijk. Want je zou verwachten dat de dieren sneller geïnsemineerd kunnen worden en dus sneller drachtig zijn dan in een stal waar ze hun tocht minder gemakkelijk laten zien. Maar met een tussenkalftijd tussen 397 en 426 dagen wijkt die maar weinig af van het landelijk gemiddelde van 422 dagen. Het inseminatiegetal is wel iets lager. Zijn landelijk 1,8 inseminaties nodig om de koe drachtig te krijgen in een vrijloopstal is dat 1,66. \square